

Hans kongelige Majestæts naadigste beretning til Norges riges Storting om rigets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløben, siden forrige beretning blev afgivet.

V i Oscar, af Guds naade Konge til Norge og Sverige, de goters og venders,

gjøre vitterligt:

Overensstemmende med rigets grundlov skulde Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rigets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløben, siden forrige beretning blev afgivet.

Under mit ophold udenfor Norge og Sverige i det forløbne aar har Hans kongelige Høihed Kronprinsen i Kongens navn i egenskab af regent ført regjeringen fra 16de april til 19de juni.

Examen artium er i 1899 bestaaet af 347 kandidater mod 333 i 1898.

En af kirke departementet iaar nedsat komite har under udarbeidelse forslag til ny fundats for universitetet.

Samme departement har ligeledes iaar nedsat en komite til istandbringelse af udkast til nyt reglement for andeneksamen og lærer-eksamina samt en komite, som skal udarbeide forslag til planlæggelse af bygninger for den tekniske høiskole.

Forhandlingerne om gennemførelsen af lov om geistlige embedsmænds og kirkesan-

geres lønning af 14de juli 1897 har været fortsatte og vil antagelig kunne afsluttes inden udgangen af indeværende budgetaar.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har været fortsat i hovedtaarnet og i nordre og søndre tverskib. Hovedtaarnets taghjeml skal være færdig i sommeren 1901.

Loven om forsømte børns behandling af 6te juni 1896 er befalet sat i kraft fra 1ste september d. a. at regne. De i henhold til nævnte lov oprettede skolehjem for forsømte børn er nu færdige til at begynde sin virksomhed.

De kirkelige fonds stilling er i det væsentlige uforandret.

Siden forrige beretning er der givet stadfæstelse paa 25 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital af kr. 582 604,88.

Antallet af de for høiesteret henstaaende upaadømte sager, der ved begyndelsen af 2den session 1899 var 259, nemlig 14 kriminelle og 245 civile, udgjorde ved begyndelsen af 2den session d. a. 316, nemlig 24 kriminelle og 292 civile.

Udgifterne ved undersøgelser af lovovertrædelser m. v., der i budgetaaret 1898—99 udgjorde omtrent kr. 1 218 000,00, har i terminen 1ste juli 1899—31te mars 1900 andraget til ca. kr. 1 147 500,00.

Antallet af strafarbeidsfanger har i budgetterminen 1899—1900 gjennemsnitlig udgjort 728 mod 687 i forrige budgetaar. Ved udgangen af budgetterminen var antallet 751, hvoraf 651 mænd og 100 kvinder.

Sundhedstilstanden har i det hele taget været tilfredsstillende. Har end enkelte epidemiske sygdomme som skarlagensfeber og akut diarré vist nogen forøgelse, saa har til gengæld andre som mæslinger, kighoste og difteri vist nogen nedgang. Dødelighedsforholdet har efter de foreløbige oplysninger derom, som har kunnet erholdes fra det statistiske centralbureau, i 1899 ikke stillet sig saa gunstigt som i de nærmest foregaaende aar.

Fiskerierne er i det hele faldt uheldig ud. Skreifiskerierne gav for Lofotfiskets vedkommende et usedvanlig daarligt udbytte, medens Finmarksfisket var bedre end paa flere aar. Det opfiskede kvantum ved sildefiskerierne har ogsaa været ringe. Priserne har været høie saavel paa skrei som sild.

Fabrikdriften har for flere industrigrenes vedkommende arbeidet under gunstige vilkaar; for enkeltes vedkommende har dog konjunkturerne været mindre tilfredsstillende, hvorhos produktionsomkostningerne tildels er blevet betydelig fordyrede.

Handelsomsætningen med udlandet har været betydelig, fornemmelig for indførselens vedkommende, ligesom ogsaa udførselen i den senere tid har været i stigende.

Trælast og fiskehandelen har givet et tilfredsstillende udbytte.

Skibsfartsudbyttet har fremdeles været særdeles godt, og fragterne har holdt sig høie. Handelsflaaden er for dampskibenes vedkommende vedblivende vokset, medens antallet af seilskibe gaar tilbage.

Laanemarkedet har holdt sig stramt, om end nogen lettelse i det senere er indtraadt. Rentefoden holder sig fremdeles meget høi.

Udvandringen har tiltaget noget, men er dog fremdeles af forholdsvis mindre betydning. Vaaren kom iaar over hele riget sent,

med lav temperatur og ugunstigt tørt veir. Sæden kom derfor i jorden noget senere end almindeligt. Efterat varme og regn var indtruffet ved St: Hans, eller paa nogle steder lidt senere, tog veksten sig dog godt op i det sønden- og vestenfjeldske, medens det i Romsdals og de nordlige amter gik smaat.

Høsten har østenfjelds givet et middels eller henimod middels udbytte, medens de sydlige og tildels de vestlige amter har faaet et godt høaar. Bjergningen var god og kvaliteten udmerket. Nordenfjelds er avlingen mindre og i de trondhjemske amter tillige stærkt skadet af regn under bjergningen. I de nordligste amter har man paa de fleste steder nærmest faaet misvekst.

Korn og poteter giver sønden- og vestenfjelds et middels eller godt middels eller for poteternes vedkommende endog et rigt aar, ligesom der ikke høres om nævneværdig skade af sygdomme. I de nordligere amter har aaret ogsaa for disse kulturplanter givet adskilligt under middels aar og i Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter ligefrem misvekst.

Kan resultatet af landmandens arbeide saaledes betegnes som nogenlunde tilfredsstillende i de sønden- og vestenfjeldske amter, er dette desværre ikke tilfældet for de nordlige landsdele.

Det forløbne aar har været særdeles gunstigt for skogbruget; priserne paa skogprodukter har været usedvanlig høie, og det maa derfor antages, at saavel skogeierne som trælasthandlerne trods de høie arbejdspriser har havt et godt udbytte. Men paa den anden side kan det være at befrygte, at skogene under disse gunstige konjunkturer er blevet udnyttede over evne.

Der er imidlertid i de sidste aar vaagnet en interesse for bedre behandling af vore skoge, som synes at love godt for fremtiden. Et udslag heraf er stiftelsen af «Det norske skogselskab», der har faaet en rask tilslutning af amtsskogselskaber, oprettede inden de fleste amter; til disse har igjen sluttet sig en flæthed af engere skogselskaber, stiftede inden herrederne.

De offentlige skoge, saavel statens som opplysningsvæsenets fonds, har givet et større nettoudbytte end förrige aar, og skogkulturer for offentlig regning er iverksat i videre udstrækning end tidligere. En større handelsplanteskole er anlagt for statens regning ved Horten.

Indkjøbet af det engelske kompanis eiendomme i Hatfjelddalen er fuldbyrdet, og en komite nedsat til ordning af forholdet med de jordbrug, som skal afhændes.

En del mindre skogeiendomme er indkjøbt af det offentlige.

Arbejdsdriften ved de af stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbejder er foregaaet i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte plan.

De i drift værende jernbaner udgjør ialt 1 970 km. i længde, og deres trafik har iaar fremdeles i det hele vist nogen stigning.

Indtægterne af post-, telegraf- og telefonvæsenet er fremdeles stigende, men ikke i samme grad som i de sidst forløbne regnskabsaar. Den statsunderstøttede dampskibsfart har paa grund af de høie kulpriser arbeidet under uheldige vilkaar.

Forsikringssummerne for de i den almindelige brandforsikringsindretning forsikrede bygninger udgjorde den 1ste januar 1900 for kjøbstad-afdelingen . . . kr. 804 797 040,00
land-afdelingen . . . » 368 338 470,00

Tilsammen kr. 1 173 135 510,00

Kjøbstad-afdelingens opsparede fond udgjorde ved udgangen af 1899 kr. 3 620 725,88, medens land-afdelingen til samme tid viste et underskud af kr. 541 024,70. Til dækkelse heraf er i henhold til kongelig resolution af 18de november 1899 udlignet som ekstraordinær kontingent ca. kr. 515 000,00, svarende til 1 aars ordinær kontingent, at indbetales i 1900 og 1901.

Beholdningerne udgjorde den 1ste juli 1900 for kjøbstad-afdelingen kr. 4 280 000,00 og for land-afdelingen ca. kr. 3 000,00.

Rigets toldintrader, der for budgetterminen 1899—1900 var anslaaede til kr. 27 900 000,00, har for samme tidsrum udgjort kr. 27 657 000,00.

Brændevinsafgiften var for budgetterminen 1899—1900 anslaaet til kr. 2 600 000,00. Afgiften af det i samme tidsrum til eierens disposition stillede brændevin udgjør kr. 4 897 800,00, hvori fragaar kr. 1 332 300,00, nemlig afgiftsgodtgjørelse for udført brændevin kr. 915 000,00 og for brændevin, anvendt til teknisk eller videnskabeligt brug, kr. 417 300,00.

Maltafgiften, der for budgetterminen 1899—1900 var anslaaet til kr. 2 800 000,00, er i samme tidsrum kommet til indtægt med kr. 3 321 900,00, hvori til fradrag kr. 16 600,00 som skattegodtgjørelse for det til udlandet udførte øl.

Kongsberg sølvverk har i budgetterminen 1899—1900 givet en produktion af 4 033,4 kg. fint sølv.

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste jindberetning afgaves, udmyntet for statskassens regning kr. 600 000,00, udgjørende den for förrige budgettermin besluttede udmyntning, og paabegyndt den for indeværende termin besluttede udmyntning af kr. 600 000,00 i forskjellig skillemynt.

Rigets statsgjæld, der ved udgangen af budgetaaaret 1898—1899 udgjorde kr. 198 549 145,59, er i terminen 1899—1900 ved afbetaling paa statslaanene af 1886, 1888, 1892, 1894, 1895 og 1896, og paa det af statskassen overtagne anlægslaan til Drammen—Randsfjordbanens sidelinjer formindsket med kr. 1 180 057,91, men forøget ved de til indløsning af prioriterede aktier i Norsk Hovedjernbane i 1899 udstedte obligationer til et beløb af kr. 1 295 906,52 samt ved optagelsen af statslaanet af 1900 stort kr. 32 400 000,00. Statsgjælden udgjorde saaledes ved udgangen af budgetterminen 1899—1900 kr. 231 064 994,20.

Statskassens kontantbeholdning, som ved udgangen af budgetterminen 1898—1899 udgjorde kr. 26 763 000,00, var ved udgangen af terminen 1899—1900 gaaet op til kr. 29 627 000,00.

Statskassens aktiver, som ved udgangen af august maaned 1899 udgjorde omtrent kr. 76 900 000,00, beløb sig ved udgangen af august 1900 til ca. kr. 81 000 000,00.

I aaret 1900 er af hypotekbanken udstedt en 4 pct. rentebærende obligationsserie stor kr. 10 000 000,00, der i sin helhed er solgt til et konsortium.

I indeværende aar indtil ultimo august er udbetalt pantelaan til samlet beløb kr. 4 398 400,00.

Armeens vaabenøvelser har overensstemmende med givne bevilgninger været fremmet saaledes: Rekrutskoler for ingeniørvaabnet, feltartilleriet og kavaleriet har været givet en varighed af henholdsvis 60, 80 og 90 dage mod tidligere 50, 70 og 70 dage; rekrutterne har efter endt rekrutskole deltaget i øvelser af 24 dages varighed mod 18 i forrige aar. Derimod har ingen aarsklasse af landvernet været indkaldt til øvelse paa grund af overgangen til den ved lov af 24de april 1899 vedtagne ordning med et forøget antal aarsklasser i linje og landvern. Forøvrigt har de aarlige øvelser været fremmet som vanligt.

Mobiliseringsøvelser har iaar været afholdt for enkelte af armeens afdelinger af samtlige 3 opbud.

Gennemførelsen af de af stortinget i 1899 vedtagne nye planer for infanteriets underofficersskoler og krigsskolen er dels paabegyndt dels fortsat i overensstemmelse med de givne bevilgninger.

Kystartilleriets opsætning er fortsat i den udstrækning, som de bevilgede midler og tilgangen paa personel har tilladt.

Ligeledes er den af stortinget f. a. besluttede forandring i veterinærkorpsets opsætning gennemført.

Af befæstningsarbejderne ved vore kystbefæstninger er Svelvigstrømmens, Agdenes's og Tønsbergfjordens befæstninger helt færdige. I tilslutning til tidligere fuldførte arbejder ved Topdalsfjorden er der paabegyndt nye arbejder for Kristiansands befæstning.

Ved de øvrige befæstninger har arbejderne været fremmet i den udstrækning, hvortil de bevilgede midler har givet adgang.

Den geografiske opmaaling har fortsat nymaaling i Saltens samt Lofotens og Vester-aalens fogderier. Befaring af tidligere maalt terræn har fundet sted i Hedemarkens, Smaalenenes samt Jarlsberg og Larviks amter, hvorhos kroking af Finmarkens amt er foretaget i Altens og Tanens herreder. Triangulering er udført i Kristians, Hedemarkens og Finmarkens amter, endvidere omkring Bergens og Agdenes's befæstninger.

Hydrografiske undersøgelser er udført i Søndre og Nordre Helgeland, i Lofoten samt i Kristianiafjorden; derhos er en del havne i Finmarken opmaale. Dyblodningen er fortsat paa den ydre og paa strækningen Trænen—Røst samt i Østfinmarken.

Af karter er udgivne 4 blade af det topografiske kartverk i 1:100 000 og 2 specialkarter i 1:50 000.

Ved marinens hovedverft er torpedobaadene af 1ste klasse «Lax», «Sild», «Sæl» og «Skrei» under bygning. Torpedobaadene af 2den klasse «Hvas» og «Kjæk» er modtaget færdige fra Fredrikstad mekaniske verksted. To nye torpedobaade af 2den klasse er paabegyndt ved hovedverftet. Torpedobaad af 3dje klasse «Myg» er færdig. Vand- og transportskibet «Fram» er under bygning ved Stavanger mekaniske verksted. De hos det engelske firma Sir W. G. Armstrong, Whitworth & Co. Ltd. under bygning værende to panserskibe «Norge» og «Eidsvold», der kontraktsmæssig skulde have været færdige høsten 1900, er blevet endel forsinkede. «Norge» antages at blive færdig til at gaa paa togt i november maaned førstkommande, «Eidsvold» først i begyndelsen af det nye aar.

Det Bergenske dampskibsselskabs skib «Astræa», hvortil marinen har ydet bidrag til udførelse af enkelte forandringer for at gøre det skikket som hjælpekydser i krigstilfælde, er nu færdigbygget og sat i rute mellem Bergen og Nordland.

Til øvelse for sjøkadetter og konstabler af sjømilitære korps har der været afholdt vintertogt med korvetten «Ellida». Derefter har denne korvet været paa et kortere krydstogt med kadetter.

Til øvelse af sjøernepligtige mandskaber

har været udrustet eksercerskibet «Kong Sverre» og kanonbaaden «Æger» og derefter en eskadre bestaaende af panserskibene «Harald Haarfagre» og «Tordenskjold», kanonbaadene af 1ste klasse «Frithjof» og «Sleipner» samt en torpedobaadsdivision bestaaende af «Valkyrjen» og 4 1ste klasses torpedobaade. Efter afsluttet eskadretogt den 15de september d. a. er panserskibene oplagt ved Karljohansverns verft med sikkerhedsbesætning ombord. Kanonbaaden «Sleipner» har fortsat sit togt til 1ste oktober, herunder anløbet Havre, hvorfra kanonbaadens officerer og kadetter efter indbydelse fra den franske regjering som dennes gjester har besøgt verdensudstillingen i Paris.

Chefsskibet «Heimdal» har iaar været afsendt, foruden til det sedvanlige bottlenosefelt i vestishavet, tillige til østishavet for der om muligt at kunne retlede de norske fangstfartøier med hensyn til territorialgrænserne.

Ved Karljohansvern har været atholdt skyde- og torpedoskoler for officerer og underofficerer.

I tiden fra 26de februar til 7de mars afholdtes mobiliseringsøvelser, hvorunder var udrustet panserskibene «Harald Haarfagre» og «Tordenskjold», kanonbaadene af 1ste klasse «Frithjof» og «Viking» samt en torpedobaads-

division bestaaende af «Valkyrjen» og 4 1ste klasses torpedobaade. Endvidere var «Heimdal» udrustet som inspektionsfartøi.

Et nyt fyr er tændt paa Utvær udenfor Sognefjorden, og nye fyr lamper er anbragt paa forskellige steder langs kysten. Oksø fyr er forandret til lynblinkfyr, og Svenør fyr er forsterket og forandret samt forsynet med en taagesignalkanon. Forøvrigt paagaar bygning af nye lynblinkfyre paa Givær-Tenholmen udenfor Saltenfjorden og paa Æggeløsa, Landegode, Nordlands amt, samt forandring af Slotterø fyr ved Selbøfjord, Søndre Bergenhus amt. Ligeledes paagaar arbeide med anbringelse af nye og forbedring af ældre fyr lamper langs hele kysten. En automatisk orgelbøie er udlagt nordvest for Grisebaerne, Hvalerskjærgaarden, Smaalenenes amt. Nye merker og fortøiningsindretninger er anbragt paa forskellige steder af kysten, hovedsagelig i fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementet har ogsaa iaar til september maanedes udgang faaet revideret flere regnskaber end til samme tid i foregaaende aar. Regnskabernes antal og omfang er fremdeles stigende.

Hans kongelige Majestæt forbliver Norges riges Storting med al kongelig naade og yndest velbevaagen.

Givet paa Kristiania slot den 20de oktober 1900.

Under rigets segl.

Under Hans Majestæts, min naadigste Konges og Herres sygdom.

Gustaf

(L. S.)

Steen.

Lehmann.